

RAP

Un spectacol de milioane, cu monologuri subtile
și originale, replici deștepte și perspective noi.
THE REVIEW OF CONTEMPORARY FICTION

CLASSIC

David Foster Wallace și Mark Costello

Signifying Rappers

URBAN

Repere în rap, beaurile
străzii, contracultura și
libertate (în Boston)

Prefață

MARK COSTELLO

La începutul lui 1989, am primit un telefon de la David Foster Wallace, prietenul meu cel mai bun și fost coleg de cameră la facultate, care locuia cu părinții în Illinois. Spunea că urmează să-și reia studiile postuniversitare în estetică la Harvard, în toamnă, începându-și drumul lung și anevoios către un doctorat și o carieră previzibilă ca profesor de filozofie într-un campus înfrunzit și adormit. Cum eu eram deja în zona Bostonului (m-am născut acolo), îmi propunea să ne mutăm iar împreună.

În aprilie 1989, eu și Dave ne-am instalat într-un apartament cu două dormitoare, o cameră de zi și o bucătărie (în care am gătit, poate, de vreo două ori), la etajul al doilea, totul la 600 de dolari pe lună. Apartamentul se găsea pe Houghton Street, chiar la marginea cartierului Somerville și a etnicului

Northeast Cambridge, un loc cu case de închiriat coșcovite, îmbrăcate în lemn și cu verande adânci, emblematicele locuințe bostoneze pe trei etaje. Aleile erau traversate de cabluri de telefoane și de sârme de rufe. Curțile, mici și cimentate, erau apărate de buldogi și de madone.

Dave a ajuns, ca întotdeauna, cu o cutie ruptă din care se revărsau cărți. În facultate scriserăm împreună o cantitate bunicică de comedii. Dar supa de bază a relației noastre fusese întotdeauna cititul în tandem, pasându-ne cărți necartonate așa cum se dă din mână în mână piureul de cartofi la o masă în familie. *Ziua lăcustei*, a lui Nathanael West, publicată cu *Miss Lonelyhearts*, a fost prima carte pe care Dave a despachetat-o, în ziua întâi, înainte chiar să-și aranjeze prosoapele după bunul-plac. Apoi *Slouching Towards Bethlehem*, jurnalism marca Joan Didion din anii '60, cu savoare de Yeats și de *Bacante*. *Rainbow Stories* a lui Vollmann era o altă favorită, cu toate că nu e nici vorbă de povești, ci de reportaje și, având în vedere mediul de desfășurare (celule destinate persoanelor în stare de ebrietate, sex-shopuri, prostituate), nici măcar de curcubeu. Dar grosul lecturilor era reprezentat de o serie de critici culturali mintoși: Todd Gitlin, care vorbea despre TV, Greil Marcus, care vorbea despre Elvis și muzica „rasială“, și regele apartamentului, Lester Bangs.

Signifying Rappers e dedicată unui *L. Bangs* – care sună ca unul dintre pseudonimele lui Oswald Dallas, dar, în realitate, e vorba despre nimeni altul decât Leslie Conway „Lester“ Bangs, născut în 1948, în Escondido, California, din rândurile unora ca Woody Guthrie și în mijlocul furtunilor de praf care suflau în vest. Crescut de o mamă habotnică, Bangs a început, încă

din liceu, să culeagă buletine vechi și foarte bine scrise despre muzica surferilor și despre grunge-ul californian timpuriu. Ajuns colaborator la revista *Rolling Stone* la 21 de ani, a fost concediat după doar câțiva ani pentru rebeliune generalizată. La 34 de ani, Bangs a murit din cauza unei supradoze. Scrierile lui înțepate despre rock au apărut într-o colecție cu aplomb, *Psychotic Reactions and Carburetor Dung* (editată de bunul lui prieten Greil Marcus), în 1988, la timp ca să ne dea pe spate.

Psychotic Reactions se compune din cronicile de album săptămânale, din reportajele de la concertele despre care a scris, notițe de pe copertele albumelor și eseuri lungi despre funk, punk, metal și new wave publicate de Bangs în revistele *Rolling Stone*, *Creem* și *The Village Voice*. Ca un idol din junglă supărat (un critic de muzică supărat? un *cronicar de albume* supărat?), Bangs părea să ceară *ceva* de la săteni: dispută, concurență, indignare, virgine sacrificate. Avea tot ce-i trebuie ca să înnebunească tinerii. Avea un pic din Belushi, era carismatic de grăsuț, neîngrijit, cu favoriți lungi, cu cea mai mișto alură de Fu Manchu. Cele mai bune texte ale lui, când își făcea timp să le scrie, evocau un tânăr Saul Bellow – brute, aspre, argotice, totuși ferme în ritm. Imaginează-ți-l pe Charles Lamb cu o doză de Bugs și Groucho și, foarte posibil, de sculament. Dave, la fel ca majoritatea scriitorilor, trăia într-o semifrică plină de resentimente față de cei șase sau șapte critici de carte influenți din zonă și îi plăcea la nebunie felul în care Bangs își condimenta cronicile cu șarje turbate împotriva noțiunii de critic ca propovăduitor al gusturilor comune. Dacă eu, LB, un grăsan cu ochi luminoși, zic că un album e bun, real, adevărat, autentic, esența *Zeitgeist*-ului la zi, convingându-te pe tine și

pe prietenii tăi s-o tăiați ca vitele pe ușă ca să-l cumpărați, nu cumva toată reacția asta în lanț de *Zeitgeist* manufacturat e, știi tu, *ciudată*? Goală? Superficială? Tristă? Bangs a împins-o și mai departe, nici măcar ironiile astea nu rămâneau fără ironiile lor. Răzvrătindu-se împotriva propagandei comercializante a cronicăriei, își construia statura de critic. Cu cât zicea mai mult să nu ascultăm, cu atât noi făceam pe dos. Totuși, Bangs n-a fost niciodată cinic. Maturizându-se de la postura inițială de entuziast plin de sine la un fel de Molière satiric cu inima amară, Bangs nu și-a pierdut niciodată încrederea în capacitatea culturii populare de a crea legături între oameni.

Curios, dar Bangs scria cele mai bune texte când era nemulțumit. Când dădea peste o trupă care îi plăcea cu adevărat, frazele lambiene¹ se scufundau. Nu mai avea nevoie de ele. Le trimitea Creatorilor bilețele cu mulțumiri pentru muzica pe care o adora. Franc. În mârâieli și grohăieli și urlete. Mesajul din grohăielile astea era ceva în genul: CE BINE E SĂ FII VIU!

Când am acceptat să locuiesc cu Dave, nu m-a avertizat că, în urmă cu câteva luni, în octombrie 1988, avusese o tentativă de suicid cu pastile. Și-a păstrat informația asta pentru el din motive personale. În facultate, ne-a trecut de două ori prin căderile lui nervoase și întoarceri cu gust de înfrângere în Illinois. Nu suporta bunătatea sau amabilitatea. Dar, ca un adevărat copil al Vestului Mijlociu, înțelegea politețea.

---

1 În stilul lui Charles Lamb (1775–1834), eseist englez. (*N. trad.*)

La cealaltă extremă covârșitoare era dragostea. Dar, între cele două, pe lunga scală radio a omenirii, erau două posturi de bandă AM căcăcioase cunoscute drept Amabilitate și Bunătate, care se pare că emiteau o grămadă de reclame și trupe gen Mr. Mister. Dave mi-a ținut secretă tentativa lui de suicid în parte pentru că voia să se simtă bine, la dracu', *să se simtă bine*, dar și pentru că se cutremura de oroarea fleșcăielilor amabilității.

Lester Bangs vorbea direct despre și cu depresia. Și-a construit un scop în viață din a judeca, a urmări, a iubi, a ține partea – din a asculta ca formă de aderare. Bangs era un loial apărător al acțiunilor de care îi păsa. Și-a făcut un obicei din a scoate la lumină ceea ce pentru Dave era o chestie atrăgătoare și accesibilă: muzica din magazinele de discuri și de la radio. Ar trebui să ne urmăm epifaniile pop și să fim deschiși la maximum pentru ele. Bangs își îndemna cititorii să se întrerupă din citit, să meargă în cluburi și rockoteci infecte, care, slavă Domnului, se găseau din abundență pe ambele maluri ale râului Charles. Dave era mai degrabă un om de bar decât de club, dar, cu ajutorul Sfântului Lester, deseori reușeam să-l conving să mergem împreună din club în club prin oraș. În 1989, omenirii îi lipseau mărețele și înfometatele unelte de căutare de azi, Google, Yahoo, YouTube, Bing. Dar în nopțile blânde de vineri, în zonele urbane aglomerate, dispuneam de un alt motor de căutare care ne îmbogățea viața. Se chema plimbare. Eram la două cvartale de I-Square Men's Bar, practic o sală pentru veterani convertită în anii '70 în buricu' punk al Bostonului. Western Front pe Western Ave era cea mai fină sală de ska și de reggae la nord de New

York, unde găști de purtători de dreaduri se adunau laolaltă cu puști albi în poncho-uri de cânepă într-o ceață de papiroase în jurul celui mai recent album scos de Burning Spear. Aveai Green Street pentru bluesul din Chicago și Cantab Lounge pentru R&B, o ilustră reinterpretare formidabilă a casei de discuri Stax în care femeii cu coafuri înalte și pline de fixativ, cândva membre Vandellas, făceau bucați-bucațele „I've Been Loving You Too Long“ pe o scenă micuță și cumva lăsată goală. Plough & Stars avea tradiție irlandeză, poezie de beatnici, albi interpretând în contrapunct Robert Johnson la chitare cu corp metalic.

Înapoi pe Mass Ave era un local în subsol care se chema Wally's Café, cu jazz toată noaptea și funk sâmbătă. Wally's era cel mai intim salon dintre toate, și totuși, în anii '50, Miles Davis cântase aici într-o vreme când seminaristul Boston University Martin Luther King locuia în cartier și-l frecventa uneori. Tot pe Mass Ave se găsea destinația favorită a lui Dave, Middle East Café, care la început fusese un local de kebab cu prețuri modice pentru studenți ponosiți, apoi s-a extins printr-un perete din spate în următoarea clădire, unde proprietarul făcuse o grotă pentru spectacole cu dansatoare din buric. Dansul din buric se insinua cu o lipsă de logică totală printre numerele de stand-up, de dansuri în transă, de arte performative, de muzică electronică. Noaptea de vineri păreau infinite într-un loc ca ăsta. O plimbare lungă pe la miezul nopții în Cambridge îți oferea toate ritmurile posibile, acoperind chiar și sunetele orașului, șuieratul autobuzelor și înjurăturile boschetarilor.

Povestea a mers așa o vreme, improvizată, instabilă, până într-un anume weekend din primăvară, când un prieten de-ai mei, un avocat stângist al sindicatului lucrătorilor pe remorhere, s-a instalat pe Houghton Street și și-a despachetat odată cu periuța de dinți și două casete cu compilații. Slick Rick. Schoolly D. Ice T. Chuck D. Era rap. Prietenul meu părea să știe enervant de multe despre rap în general și, în particular, chiar mai multe decât noi despre excentrica scenă bostoneză. Știam noi, de exemplu, că cele mai multe cluburi cu proprietari albi, de teama „elementelor“ pe care le-ar fi putut atrage rapul, refuzau să își rezerve sălile acestui stil de muzică? Din acest motiv, cea mai „prestigioasă“ locație hip-hop din oraș era o abjectă fostă pistă de patinaj pe rotile pentru concursuri din anii '30, purtând ademenitorul nume Chez Voo Disco Rink. Concursuri pe role, franceză măcelărită, totul disco. Potențialul ciudățeniei era evident. Cam pe-atunci, Dave începuse deja să transcrie maniacal jocurile de cuvinte subversive din două piese de Schoolly D, cu pixul în mână și cu urechea lipită de casetofonul mare² și argintiu.

Signifying Rappers a prins contur ținând seama de mai multe valențe. Prima a fost puterea rapului de a se amesteca cu succes cu alte forme de muzică, ca de pildă în „Wild Thing“ interpretat de Tone Lōc, care a ajuns numărul al doilea în

---

2 În original, *boom box*, radiocasetofon portabil de mari dimensiuni, specific începuturilor culturii hip-hop și ghetourilor newyorkeze. (N. red.)

topul Hot 100 al revistei *Billboard*, în 1988, și în „Funky Cold Medina“, care a vândut 2 milioane de discuri, în timp ce noi scriam aceste eseuri aduse laolaltă sub forma unei cărți. Bostonezul Bobby Brown, născut în cartierul-proiect din Roxbury, denumit Orchard Park, a ajuns numărul doi cu hitul „My Prerogative“, care nu era chiar rap, deși Bobby era considerat rapper. Succesul lui Bobby Brown a făcut ravagii în cluburile bostoneze. Lumea îl cunoscuse, îl cunoștea sau își imagina că-l cunoscuse. Puști ca Bobby Brown erau cu duzina pe toate drumurile. La fel ca rockerii din Liverpool după ce Beatles au ajuns mari, tinerii rapperi aspiranți și promotorii împărțeau un amețitor simț al oportunității.

A doua tendință în Boston, mai degrabă preocuparea mea decât a lui Dave, a fost o izbucnire a violențelor înarmate, care a dominat titlurile conștiințioase ale bătrânului *The Boston Globe*. Vara lui 1989 a fost cea mai sângeroasă din istoria orașului și nimeni nu părea să știe de ce. Nu erau de vină Crip-on-Blood³ sau vreo ciocnire între bandele organizate. Era mai degrabă măcel ca formă de artă populară, Bostonul fiind topografic un oraș al depresiunilor și al strămtorilor, al peninsulelor și al piețelor publice, un arhipelag al nenumăratelor mici cartiere ce-și poartă vrajbă unele celorlalte. Gloanțele trase de adolescenții negri (cel mai adesea de pe biciclete, o abordare cutremurătoare – să ucizi în timp ce dai la pedală) –, au fost considerate simptomele oportunităților ratate, ale sistemului atroce de învățământ din școlile publice, ale nivelului uriaș de abandon școlar, toate fiind puse, într-o

---

3 Bandă notorie din Los Angeles. (*N. trad.*)

manieră oarecum vagă, pe seama transportului desegregat forțat din Boston⁴, dispus de tribunal în 1974 și încă în vigoare în 1989. Transportul desegregat forțat a fost marea reformă, experimentul care mi-a supt sângele civic din inima rănită a copilăriei petrecute în Massachusetts. În 1989, al treisprezecelea an de experiment, violența părea să amenințe întreaga viziune a Orașului Frumos și fără doar și poate a Orașului Unificat. Liberalii care susțineau reforma spuneau: „La ce te așteptai? Puștii din Orchard Park *n-au altă scăpare*.” Apoi, ca la un semnal, a apărut Bobby Brown, cu milioanele lui de discuri vândute, ca să lumineze ieșirea ireală din Orchard Park și din sărăcie și cumva să le livreze liberalilor încă o castană. Cam asta a fost nevroza municipală a verii.

Între timp, întorși pe Houghton Street, eu și Dave ne bucuram din plin de viața noastră veselă și neonorabilă de burlaci. După-amiezile veneam acasă de la birou și-l găseam pe Dave ieșind din al cincilea duș al zilei sau stând în scaunul favorit, rabatabil, de velur, cu picioarele încrucișate în maniera lui delicată, cu un carnet ieftin marca Mead în poală și cu o Winston Gold 100, una dintre țigările foarte lungi pe care le vedeai prin parcurile de rulate, arzând în pumnul lui suplă. Zicea că e în pauză de activitate. Țsta, proclama el, e Dave Vacanță. Terminase de corectat la sânge gloriosul său volum de povestiri intitulat *Girl With Curious Hair*, urma să fie publicat în august. În septembrie urma să înceapă cursurile la Harvard.

---

4 *Race integration busing* sau *forced busing* – ca urmare a unor serii de măsuri legislative, copiii erau trimiși la școli din afara cartierului lor și transportați cu autobuze școlare într-o încercare de a preveni segregarea rasială și de a spori diversitatea mediului de învățământ. (*N. trad.*)

Dar Dave Vacanța lucra în permanență. Venise la Cambridge în aprilie, pornit să scrie un eseu lung despre filmele porno, despre cum se fac și cum se urmăresc. Proiectul a crescut și le-a înghițit pe celelalte. Deseori, veneam acasă și-l găseam cu carnetul de notițe, încercând să decodeze antifan-tezia teribilă, și totuși extrem de dătătoare de dependență a pornografiei. Lucrul început cu speranță și inspirație devenise un labirint de paradoxuri și de simple contradicții, de scrâșnit din dinți, de inefabil, de vulgar. Idioțenia extraordinară a pornografiei (decoruri trase de păr, replici stupide) era un atribut central. Dar cum să scrii deștept despre nenumăratele funcționalități ale Idioțeniei? Cum să scrii cu demnitate și cu echidistanță despre excitarea provocată artificial? Când îl lăsa inspirația, răspunsul lui era, cel mai adesea, să facă grafice și să adune grămadă paradoxuri, dând naștere unor labirinturi încă și mai întortocheate. Scria compulsiv, nu din plăcere. Și-a dat fotoliul și carnetul de notițe pe ținutul cluburilor din Cambridge, cu o senzație crescândă de fundătură.

După câte îmi amintesc, în iunie, Dave s-a dus cu groază la o dezbateră a scriitorilor din Manhattan. Unul dintre colegi s-a lansat într-un atac plin de clișee asupra rapului, descriindu-l ca violent, pornit împotriva albilor și a femeilor și cu o obsesie față de gablonzuri. Dave i-a apărat pe artiștii pe care îi știa, lăudându-le dexteritatea, jocurile de cuvinte, atacurile neobosite și dure la adresa obtuzității⁵ Erei Reagan.

---

5 În original, *babbitry* – de la George F. Babbitt, personaj din romanul omonim scris de Sinclair Lewis, care desemnează un individ îngust la minte, cu o afinitate nechibzuită față de valorile și de materialismul clasei de mijloc. (*N. red.*)

David Foster Wallace și Mark Costello ne propun o călătorie halucinantă prin America secolului al XX-lea, presărată cu politică, sociologie, droguri psihedelice, hipioți, tineri yuppie, idealuri, tragedii și rap. Mult rap. Iată cum o cultură marginală, considerată încă „tânără“ după aproape 50 de ani de afirmare, inspiră o carte atât de bogată în informații. Ce-i drept, autorii au îndrăznit, iar îndrăzneala le-a fost răsplătită: fie că vorbim despre concertul lui Slick Rick din Roxbury, fie despre vizita la studioul RJam, aceștia au documentat fenomenul din interior, dezbrăcat de orice aparență sau prejudecată. Porniți într-o misiune eminamente imposibilă, autorii reușesc totuși să se apropie de esența rapului.

Iată: „Rapul e în primul rând *rap*: ceea ce vrea să spună e că în hip-hop ăsta trebuie să fie locul intraScenic al evaluării, al aprecierii, al nemulțumirii. Așa că avem o teză: tema, energia, istețimea și ingenuitatea formală a rapului sunt locurile unde spectatorul neMarginal [...] va trebui să caute accesul estetic spre o muzică ce se definește singură ca nefiind pentru el. Adică ascultătorul din afară nu trebuie să ia rapul «după reputație»; trebuie să citească rapul ăsta ca pe o *poveste*.” Și chiar ne-au oferit o poveste: a rapului, dar și a întregii suflări afro-americane pe parcursul istoriei sale tulburi, în analogie cu America albă, corporatistă.

Signifying Rappers este o carte de referință pentru cultura hip-hop care cântărește greu la fundația bibliografiei de gen, astfel că nu poate lipsi din bibliotecile pasionaților de istorie, cultură urbană și muzică în genere.

G.P. VOLCEANOV

argument

